

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของไทยที่ผ่านมาได้พยายามปรับตัวเองอยู่ทุกขณะ แต่ก็ยังไม่ทันการณ์ ยิ่งไปกว่านั้น การที่ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันที่ต้องเร่งขยายปริมาณในทุกระดับ และประเภทการศึกษายิ่งทำให้เกิดภาวะวิกฤตทางคุณภาพ การดำเนินงานเพื่อพัฒนาการศึกษาในระยะที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นไปที่การก่อสร้างอาคาร การจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ และการขยายตัวของหน่วยงานมากกว่าการเน้นที่การพัฒนาคุณภาพคนให้ดีขึ้น (กสิกรไทย, ๒๕๓๙, หน้า ๔๙)

ดังนั้นในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔ จึงได้พยายามชี้้นำการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งขยายและยกระดับความรู้ขั้นพื้นฐานของประชาชนทั้งมวลให้กว้างขวางสูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษา และมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๓, หน้า คำนำ)

ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ เนื่องจากในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น มุ่งให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะเพียงพอที่จะเลือก และตัดสินใจประกอบสัมมาอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยปรับปรุงงานตนเองและสังคม เสริมสร้างพลานามัยชุมชนและครองชีวิต โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม (กรมวิชาการ, ๒๕๓๓, หน้า ๑) ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทาง และวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (กรมวิชาการ, ๒๕๓๓, หน้า ๑) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ในปีการศึกษา ๒๕๓๓ เป็นต้นมา ในการประกาศใช้หลักสูตรครั้งนี้ ได้กำหนดแนวดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามหลักการและจุดมุ่งหมายของ

หลักสูตรไว้ โดยมีแนวปฏิบัติที่สำคัญคือให้จัดการเรียนการสอนโดยยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น สอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม สอนโดยเน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด รวมทั้งให้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนและตามแนวทางการใช้หลักสูตรได้กำหนดด้วยว่า ในการจัดการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรดังกล่าว ผู้บริหารหรือครูผู้สอนจะต้องดำเนินการจัดทำแผนการสอนเอง ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่นให้มากที่สุด (กรมวิชาการ, 2538, หน้า 1)

จะเห็นได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสิ่งที่สำคัญก็คือการสอน ดังคำกล่าวที่ว่า “การสอนเป็นกระบวนการทำให้วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการศึกษาปรากฏผลขึ้นได้ ฉะนั้นการสอนเปรียบเสมือนกระบวนการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์” (สันต์ ธรรมบำรุง, 2525, หน้า 150) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “การสอนเป็นกระบวนการของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมการสอนเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดคุณสมบัติ และเกิดทัศนคติตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร” (อำนาจ จันทน์แป้น, 2525, หน้า 81) แต่อย่างไรก็ตามการสอนที่เป็นระบบหรือที่น่าจะมีประสิทธิผลง่ายต่อการประเมิน เพื่อปรับปรุงน่าจะเป็นการสอนที่มีแผนเป็นลายลักษณ์อักษร (เสริมศรี ไชยศรี, 2526, หน้า 10) สำหรับแผนที่ใช้ในการสอนนั้น สุมิตร คุณากร (2523) กล่าวว่า เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในรูปของเอกสารที่มีความจำเป็น สำหรับครูจะต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ ได้ตีความจุดหมายของหลักสูตรและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรออกมาในรูปของเอกสาร ซึ่งได้แก่ ประมวลการสอน โครงการสอนหรือแผนการสอนนั่นเอง

จากแนวคิดดังกล่าว แผนการสอนถือว่าเป็นเอกสารหรือเครื่องมือ ที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่ครูจะใช้สอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรที่วางไว้ ซึ่งบอกถึงจุดประสงค์ หัวข้อ เนื้อหาวิชา สื่อการเรียนการสอน รวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความละเอียดจนสามารถนำไปใช้สอนได้ ดังที่กรมวิชาการ (2520, หน้า 11) ได้กล่าวถึงแผนการสอนว่า หมายถึง หนังสือที่มีจุดประสงค์ เพื่อให้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแก่ครู โดยจัดทำเป็นกลุ่มประสบการณ์ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรในแผนการสอนมีข้อเสนอแนะว่า จะสอนเรื่องอะไร นานเท่าใด เพื่อจุดประสงค์อะไร ปฏิบัติกิจกรรมอะไร และวัดผลอย่างไร หรืออีกนัยหนึ่งแผนการสอนเป็นเครื่องมือช่วยผู้สอนดำเนินงานการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ทั้ง

วัตถุประสงค์ ความคิดรวบยอด เนื้อหา และการประเมินผลโดยเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา และการประเมินผล โดยเสนอแนะกิจกรรม การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา ให้ผู้สอนเลือกได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

ดังนั้นแผนการสอนจึงถือว่าเป็นเอกสารทางวิชาการ ที่มีความสำคัญต่อการสอนอย่างยิ่ง ดังที่ สันต์ ธรรมบำรุง (2525) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการสอนไว้ว่า "แผนการสอนเป็น เอกสารหลักสูตร เพราะแผนการสอนจะบอกถึงสิ่งที่จะสอน กระบวนการสอน และกำหนดเวลา ของการสอนไว้อย่างครบถ้วน" ซึ่งสอดคล้องกับ ทวี อารีพันธ์ (2534) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ แผนการสอนว่า

1. เป็นการเตรียมการสอนแบบผสมผสานที่ประสานสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพของ ห้องเรียน ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2. เป็นคู่มือการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุ ซึ่งจุดประสงค์ และเป้าหมายของ หลักสูตร

3. เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารหลักสูตร และในการสอน เช่น กรณีที่ ผู้สอนไม่อาจปฏิบัติตามการสอนได้ตามปกติ

4. เป็นเอกสารที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถพิเศษหรือความเชี่ยวชาญในการสอน

แต่สภาพในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้ เกิดคุณสมบัติและทัศนคติ หลักสูตรได้เท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้จากการที่กรมวิชาการ ได้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลายวิชาของระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 6) ปัญหาที่ เกิดจากการจัดการศึกษาดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากแผนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532, หน้า 78 - 80) ได้ประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 โดยประเมิน 3 องค์ประกอบ คือ โครงสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และองค์ประกอบที่ สนับสนุนการใช้หลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสารหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน พบว่า หนังสือเรียนบางรายวิชา และแผนการสอนไม่มีคุณภาพ นอกจากนั้นในการประเมินการใช้ หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538, หน้า 46 - 54) ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคของการใช้หลักสูตร พบว่า ครูเขียน แผนการสอนไม่เน้นทักษะกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับวิเชียร เทียมเมือง (2522) เกี่ยวกับ ปัญหาการใช้หลักสูตร พบว่า แผนการสอนส่วนมากอธิบายกิจกรรมไม่ชัดเจน ครูไม่สามารถ ปฏิบัติตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับจุดหมาย และจุดเน้นของหลักสูตรนั้น ได้มีการจัดทำเอกสารแนวการสอน เพื่อแสดงแนวทางการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้าง ๆ โดยมีการสรุปสาระสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนนำไปใช้หลังจากเรียนในแต่ละหน่วย และมีการเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้สอนนำไปปรับขยายให้เป็นแผนการสอนที่มีรายละเอียดของกิจกรรมการสอนของแต่ละหัวข้อย่อยของเนื้อหาวิชา มีการแสดงลักษณะกระบวนการที่เลือกสรรแล้วให้ตรงกับสภาพแวดล้อม ปัญหา ความต้องการ และปัจจัยอำนวยความสะดวกของโรงเรียน ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ทางโรงเรียนต้องมีการจัดทำสารสนเทศทางการศึกษาของท้องถิ่นของตน และมีการสำรวจความต้องการ ความถนัด และความรู้พื้นฐานของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับท้องถิ่น และผู้เรียน ซึ่งการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับ จุดเน้นและแนวทางการใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 นั้น วัลลภ กันทรัพย์ (2534, หน้า 44 - 45) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยให้ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้นำ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยผู้สอนพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถาม หรือปัญหาให้กับผู้เรียนคิดแก้ปัญหา หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นกระบวนการ และนำกระบวนการไปใช้ได้จริง
4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุสำเร็จรูปราคาสูง

ในการพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนโดยตรง ดังคำกล่าวที่ว่า "ผู้สอนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนจึงเป็นผู้ที่น่าจะวางแผนประสบการณ์ได้เหมาะสมที่สุด อีกกรณีหนึ่งผู้สอนเป็นผู้ที่ใช้แผน ดังนั้นผู้สอนควรจะรู้ว่าควรจะปรับปรุง "แผน" ที่วางไว้แล้วอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์การสอนหนึ่ง ๆ หรือหลังจากใช้แผนแล้วควรจะปรับปรุงจุดไหนอย่างไร" (เสริมศรี ไชยศร, 2526, หน้า 16)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามพัฒนาการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับจุดเน้น และแนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 หลายทางด้วยกัน โครงการคัดเลือก

ครูดีเด่นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาระดับต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งได้มุ่งพัฒนาครูให้มีการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นการส่งเสริมให้ครูมีแผนที่ดี มีคุณภาพสอดคล้องกับจุดเน้นและแนวการใช้หลักสูตร โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามที่กรมวิชาการกำหนดและเชื่อถือได้ วิธีการคัดเลือกครูดีเด่นดังกล่าว จะช่วยให้เรามั่นใจในระดับหนึ่งว่า ยังมีการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพใช้ในการจัดการเรียนการสอน ยังมีการวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่ายังมีแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องจุดเน้น และแนวการใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เช่น นิษา สีน้อย (2536, หน้า 184 - 185) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาที่พระตำหนักมัยยิกษัตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา ในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำแผนการสอนโดยวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาเป็นอันดับแรก มีการจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ การกำหนดจุดประสงค์ส่วนใหญ่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนได้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน และปฏิบัติได้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตร นอกจากนั้นยังมีข้าราชการครูผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 หรือ อาจารย์ 3 โดยจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับแผนการสอนตามที่คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) กำหนด (ถวิล มาศจรัด, 2538, หน้า 150) และในปี พ.ศ. 2538 สำนักงานสามัญศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ได้มีการคัดเลือกครูมัธยมศึกษาดีเด่นจังหวัดพะเยาโดยส่วนหนึ่งใช้เกณฑ์ประเมินแผนการสอนในเรื่องขององค์ประกอบ กระบวนการและความสอดคล้องกับจุดเน้น และแนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา, 2540, หน้า 2)

งานวิจัยและแผนการสอนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูน่าจะมีสาเหตุหรือปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา โดยมุ่งหวังให้ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อครูมัธยมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับจุดเน้น และแนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ในด้านตัวครูผู้จัดทำแผนการสอน ด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน ด้านโครงสร้างและระบบบริหารของหน่วยงาน และด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และความคิดเห็น ในการจัดทำแผนการสอนของครูมัธยมศึกษาที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประชากรในการศึกษา คือ ครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ที่ผ่านการประเมินแผนการสอน และได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่น ระดับจังหวัด ในช่วงปี 2538 - 2540

2. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาลักษณะของแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและความคิดเห็นในการจัดทำแผนการสอน ดังกล่าว โดยจะทำการศึกษาปัจจัย 4 ด้าน คือ

1. ปัจจัยด้านตัวครูผู้จัดทำแผนการสอน
2. ปัจจัยด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน
3. ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบบริหารของหน่วยงาน
4. ปัจจัยด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ หมายถึง ตัวครูผู้จัดทำแผนการสอน องค์ประกอบพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน โครงสร้างและระบบ

บริหารงานของหน่วยงาน บริบทของการจัดทำแผนการสอน ที่ส่งเสริมการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวครูผู้จัดทำแผนการสอน หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจ ในหลักสูตรและแผนการสอน การเห็นความสำคัญและประโยชน์ของแผนการสอน มีความเป็น นักวิชาการในการพัฒนางาน สนใจ มีแรงจูงใจ มีความพร้อมทางด้านสถานภาพส่วนตัว และเศรษฐกิจ และเจตคติต่อวิชาชีพ

องค์ประกอบพื้นฐานของการจัดทำแผนการสอน หมายถึง การได้รับการสนับสนุน ด้านวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ เวลาในการจัดทำแผนการสอน การมีแหล่งค้นคว้าเอกสาร และการมีที่ปรึกษาในการจัดทำแผนการสอน

โครงสร้างและระบบบริหารงานของหน่วยงาน หมายถึง นโยบายในการสร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน การสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการ

บริบทของการจัดทำแผนการสอน หมายถึง การมีบรรยากาศทางวิชาการที่สนับสนุน การจัดทำแผนการสอน และการที่ผู้บริหารให้การสนับสนุนให้แรงจูงใจ

แผนการสอน หมายถึง เอกสารหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อ และการวัดผล ประเมินผล ที่ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

ลักษณะแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง แผนการสอนที่มีคุณลักษณะหรือ คุณสมบัติที่จะทำให้การสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับจุดเน้น และแนวการใช้หลักสูตร เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติมากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง เน้นทักษะกระบวนการและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น

ครูมัธยมศึกษา หมายถึง ครูที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นครูมัธยมศึกษาดีเด่น ระดับจังหวัด และปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางให้แก่ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาได้นำข้อมูลลักษณะแผนการสอนที่มี ประสิทธิภาพไปใช้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนการสอนให้เหมาะสม
2. ได้ข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการนิเทศและฝึกอบรมครู เกี่ยวกับการ จัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ